

D • N

24/6 1955

Förberedd hjälp eller isolering

Överbefälhavarens utredning i höstas innehöll en rad lika klarläggande som ostridiga påståenden rörande Sveriges ställning och försvarsmöjligheter i ett eventuellt stor-krig. Man måste räkna med, sades det, att vid ett sådant krig en rysk anfallslinje skulle gå över Skandinavien; risk funnes för att "vår alliansfrihet i vissa hänseenden (kunde) göra det fördelaktigt för en angripare att inleda fientligheter — i varje fall inom det skandinaviska operationsområdet — med ett anfall på vårt land". Utan hjälp från andra stater vore våra möjligheter att avvärja förödande luftanfall och invasion starkt begränsade. Man måste utgå från att vid en invasion delar av landet inom kort måste uppges, och förberedelser borde träffas för en sådan "strategisk" reträtt. Utan taktiska atomvapen bleve läget än sämre. Hjälp utifrån är under alla förhållanden en förutsättning för ett framgångsrikt försvar. "Våra resurser är inte tillräckliga för att vi under längre tid skall kunna avvärja en stormakts angrepp utan ekonomiskt och militärt understöd utifrån. Vår strategi måste ur denna synpunkt inriktas på att skapa betingelser för att vi i krig skall kunna understödjas av stater som finner det förenligt med sina intressen att bistå oss."

På någon diskussion av våra utsikter att få hjälp och av förberedelser för sådan hjälp ingick emellertid överbefälhavaren inte, uppenbarligen av fruktan för att komma in på förbjudna politiska områden. På denna punkt, liksom i fråga om överbefälhavarens allmänna resonemang över huvud, har politikerna och pressen — även fackpressen — nästan genomgående hållit tyst. Det har gällt att skydda den alliansfria politiken genom att mörklägga realiteterna; annars kunde opinionen bli upplyst, orolig och kräva besked, och

något värre kan inte partiledningarna tänka sig.

I senaste häftet av Ny Militär Tidskrift erinras om dessa förhållanden. En ledande artikel förklarar att "detta viktiga, kanske avgörande problem (om den förberedda hjälpen utifrån) alltför litet ventilerats och prövats. Överbefälhavaren går i sin utredning ej närmare in därpå. Även andra militära fackmän har väjt undan därför. Bland har man en känsla av att ämnet är tabuförklarat." Ja, det är sannerligen inte för mycket sagt. Tidskriften betonar vidare att saken bör "bli föremål för samma inträngande studium som andra stora fackfrågor"; det hör "till god militär upplysningsverksamhet att lägga fram betydelsefulla fakta och öppet diskutera frågorna". Härvid bör, anförer det, saken uteslutande behandlas som "ett militärtekniskt problem". Från den synpunkt tidskriften företräder är detta självfallet riktigt. Men tidskriftens ledning är säkerligen medveten om att rädslan för militärteknisk upplysning beror på att denna måste få politiska konsekvenser — det tabu om vilket man talar måste omfatta även rent tekniskt-sakliga frågor för att bli ett tillräckligt paraply för våra politiker.

Emellertid gör tidskriften ett aktningvärt försök att bryta tabut. Överste Gösta Jörilin publicerar i samma nummer en uppsats "Förberedd hjälp — eller oförberedd?" Framställningen är väl historisk och notisartad, men de väsentliga resultaten är klara. På alla områden är skillnaden mellan en förberedd hjälp och en improviserad hjälp så stor att den måste antas bli avgörande, ja, så stor att det kan befäras att en improviserad hjälp aldrig kommer till stånd, därför att den blir för besvärlig och tidsödande och därigenom riskerar att bli ineffektiv. Om exempelvis flyghjälp är förberedd genom överenskommelser

och föranstaltningar, kan den lämnas omedelbart; annars är det en fråga om veckor eller månader. Hela problemläget preciseras utmärkt i några satser av en fransk militär: "För ett land som plötsligt anfallas, är det alltför sent att kalla mäktiga grannar till hjälp då faran är överhängande. Angreppen är i våra dagar så brutala, så snabba, att ett land inte kan räkna på effektiv militär hjälp om inte planer för denna uppgjorts under fredstid... Eljest riskerar de angripna länderna och de länder som kommer till deras hjälp att besegras i tur och ordning."

Frågan om den förberedda hjälpen är den mest centrala i vårt försvarsproblem. Får vi vid ett anfall inte snabb hjälp, måste, såsom överbefälhavaren betonar, delar av landet utrymmas, vi riskerar att vara totalt besegrade och att i bästa fall möta hjälparna från väster som ett folk i elände och ruiner, förstört inte bara genom militära maktmedel, utan genom kommunismens exekutioner.

Därför innebär saknaden av förberedd hjälp också att sannolikheten för ett angrepp blir större — även detta har överbefälhavaren antytt. Om vi rent av saknar möjlighet att få taktiska atombomber, framstår vårt land som nära nog försvarslöst mellan Atlantpaktens och Östblockets välrustade stater — svagheten blir i än högre grad en lockelse för angriparen.

Under den relativa avspänning som nu föreligger borde man vara mindre rädd än eljest för att diskutera dessa frågor; ingen tror väl att Ryssland nu angriper Finland därför att Sveriges försvar blir realistiskt prövat; den senaste tidens händelser visar tvärtom att västerns sammanhållning leder till en moderatare rysk politik. Den försvarsutredning som inom kort skall tillsättas borde åtminstone kunna pröva dessa saker tekniskt och sakligt. För var och en står det klart att det här är fråga om ojämförligt viktigare försvarsproblem än antalet regementen, stridsvagnar och flygplan.